

GEWOON

uitgave van de landelijke vereniging centraal wonen

ANDERS

W

O

O

N

INGROEPENDAG

LVGO bestaat **30** jaar

Wat doen we samen
en hoe houden we
contact?

2014
JAARGANG 37, NR. 121
LOSSE NUMMERS 3,50

De laatste **G** **G**

'Gewoon Anders' is het blad
van de Landelijke Vereniging
Centraal Wonen (LVCW)

Abonnementen en losse nummers

Zie info achterflap

Voor een proefnummer mail
info@lvcw.nl

Redactieadres

Oosterweg 2 c

1968 KN Heemskerk

Mail: redactiega@gmail.com

Redactie

Anna Dijkhuis

Heleen Toet

Flip Krabbendam

Column

Esther van Gog

Foto voorpagina

Landelijke woongroependag in
het Rosenstock Huessy Huis

Druk en opmaak

Drukkerij Pasklaar

Sittard

Zaterdag 21 juni jl. was een groep bevlogen deelnemers intensief bezig met het thema 'betrokkenheid'. De ruimte waarin wij bij CW Kastanjehof bijeen waren, was heel toepasselijk. Aan de wanden hingen foto's rond het thema 'compassie'. Compassie en betrokkenheid zijn nauw verweven met elkaar.

Wonen in een woongemeenschap is een keus voor samen vorm geven aan je woonomgeving. En samen hier verantwoordelijkheid voor dragen. Ook een keus voor meer onderling contact. Kortom: kiezen voor een woongemeenschap is kiezen voor betrokkenheid. Is betrokkenheid het af en toe meehelpen bij klussen en deelnemen aan activiteiten? Of is betrokkenheid meer en wat is dat meer dan? Kun je uitgaan van de stelling dat een woongemeenschap betrokkenheid genereert? En zo ja, gaat dat dan vanzelf of vraagt het om een actieve houding? Hoe krijgt het handen en voeten? Hoe betrokken zijn wij?

POSITIEVE BIJDRAGE

Veel psychologen benadrukken dat een wij-gevoel belangrijk is voor ons gelukkig voelen. Een woongemeenschap schept een wij-gevoel. En betrokkenheid versterkt dat wij-gevoel. Het is dus de moeite waard na te denken over betrokkenheid. Het heeft direct te maken met ons eigen welbevinden en dat van de ander. En daarmee levert het een positieve bijdrage aan de samenleving. Het is een tegenstroom tegen de steeds verdergaande individualisering.

De middag wordt begonnen met de vraag: 'Hoe belangrijk is betrokkenheid voor jou?' Op een schaal van 1 tot 10 kan ieder aangeven hoe belangrijk dit voor hem is. De scores liggen allemaal tussen de 7 en 9. De meeste scores worden geteerd bij 8. Het geeft aan dat ieder de belangrijkheid onderschrijft.

Dat roept gelijk de vraag op: 'Wat is dan betrokkenheid voor jou?' Zoals te verwachten levert dit heel diverse antwoorden op. Een willekeurige greep hieruit: Betrokkenheid is de contacten met anderen, zowel binnen CW, als met familie, vrienden en stadsgenoten. Bij CW wel meer met de één als met de ander. Betrokkenheid is pleisters plakken, letterlijk en figuurlijk! Een letterlijke illustratie is een valparij van een deelnemer aan deze middag. Betrokkenheid is ook op de kat passen of iets doen voor de woongemeenschap. Uit betrokkenheid zich altijd in daden? Nee, dat hoeft niet. Het is een gevoel, een emotie, een basis-houding. Betrokkenheid kan ook zonder handelen. Betrokkenheid moet vanuit jezelf komen: intrinsieke motivatie. Er is een duidelijke koppeling met je verantwoordelijk weten.

BETROKKENHEID, WAT KUN JE ERMEE?

Een deelnemer merkt op: Uit eigen behoud ontloop ik soms bewust betrokkenheid. Betrokkenheid kan negatief voelen. Betrokkenheid is ook een vaardigheid: kunnen communiceren met stoorzenders. Een ander vindt: betrokkenheid moet wederzijds zijn, zo niet, dan heeft het negatieve invloed op mijn eigen betrokkenheid. Maar betrokkenheid is toch ook een kwestie van empathie. Kunnen invoelen. Tussentijdse conclusie: Het is een boeiend thema met veel en soms lastige facetten.

WAT IS LASTIG?

Op de vraag: 'Wat is er lastig aan?' komen o.a. de volgende antwoorden. Soms vraagt betrokkenheid veel tijd. Ook zitten er weleens andere belangen onder. Als je elkaar ontwijkt verdwijnt betrokkenheid. Het gevoel 'iets met iemand hebben' is belangrijk. Goed kunnen luisteren is een voorwaarde, maar niet altijd makkelijk! Hoe houd je het leuk met elkaar? Bij dit laatste zijn belangrijke facetten: uitpraten, investeren en doelstellingen aanpassen. Betrokkenheid is dynamisch, een golfbeweging, leven vanuit je hart. Je mate van betrokkenheid hangt samen met teleurstellingen in je leven. Negatieve ervaringen beïnvloeden je betrokkenheid. Betrokkenheid hangt ook af van je eigen energieniveau. Zoek een goede balans tussen investeren in jezelf en anderen. Richt je bijvoorbeeld primair op een kleinere groep mensen i.p.v. de hele woongemeenschap. Zorg wel dat je open bent naar iedereen. Verder hoeft veel betrokkenheid niet inherent te zijn aan veel activiteiten. Aan veel actie is lang niet altijd behoefte.

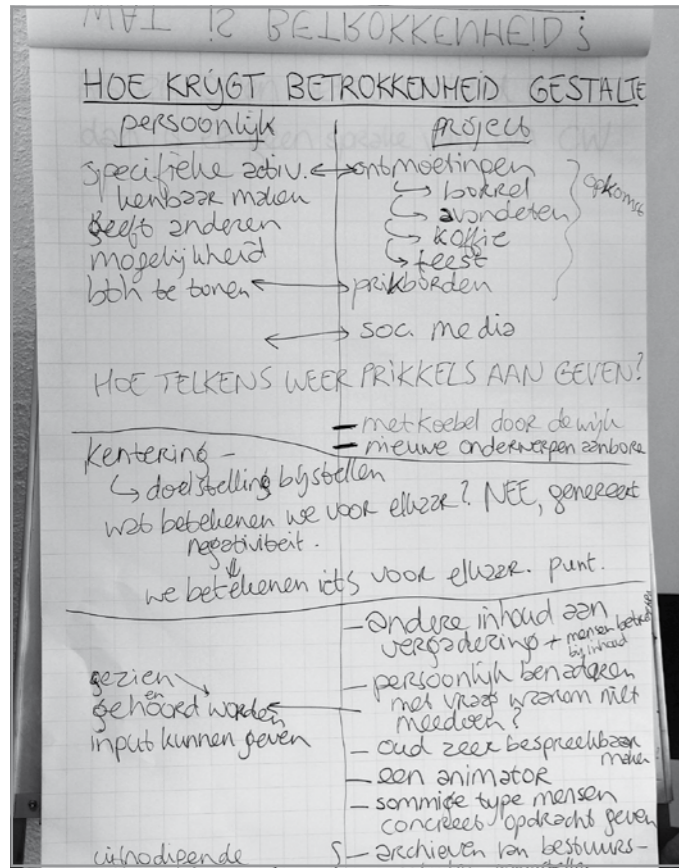

GESTALTE GEVEN

Het laatste gedeelte van de middag staat in het teken van de vraag: 'Hoe krijgt betrokkenheid gestalte?' Dit kan zijn in het persoonlijke vlak en meer algemeen binnen de woongemeenschap. Bij het eerste is het belangrijk je specifieke wensen of zaken die je bezig houden, kenbaar te maken. Dit geeft anderen de mogelijkheid betrokkenheid te tonen. Gezien en gehoord worden is voor iedere bewoner belangrijk. Iets voor elkaar willen betekenen geeft positieve input. Afwijzing genereert daarentegen negativiteit.

Voor een woongemeenschap geldt dat ontmoeting wezenlijk is voor betrokkenheid. Dit kan vorm krijgen door bijvoorbeeld een feestavond, samen eten, inloopavond, de sociale media en een maandelijks nieuwsbulletin. Nieuwe ideeën dragen bij aan nieuwe impulsen. In de praktijk is gebleken dat betrokkenheid kan worden vergroot door een nieuwe aanpak. Bijvoorbeeld een andere manier van vergaderen: bewoners betrekken bij de inhoud. Door themabijeenkomsten binnen je woongemeenschap. Mensen motiveer je ook door ze persoonlijk te benaderen. Ze uit te nodigen en te motiveren mee te doen. Eventueel oud zeer bespreekbaar te maken. Het toegankelijk maken van archieven en bestuursnotulen heeft een uitnodigende en stimulerende werking. Transparantie en vertrouwen wekken geven bewoners grip op het reilen en zeilen van de woongemeenschap.

30 jaar LVGO

INSPIREREND

Concrete voorbeelden uit de praktijk werken inspirerend. Zo kent een woongemeenschap in Zutphen de 'Wie is wie?' formule. Op zondagochtend wordt regelmatig bij elkaar gekomen in een sfeer van verbondenheid. Per keer vertelt één bewoner iets over zichzelf. Het kan gaan over verleden, heden, toekomst, verwachtingen richting woongemeenschap e.d. Kortom, wat hij maar kwijt wil. Als de bewoner vertelt mag geen interruptie plaatsvinden. Dat schept veiligheid en respect. Na zijn verhaal mogen vragen gesteld worden en is er ruimte voor uitwisseling. De organisator van de ochtend is gespreksleider. Deze heeft ook een voorgesprek met de bewoner in de hoofdrol. Dat kan net een duwtje in de rug zijn en drempel verlagend werken.

Dit voorbeeld komt ook in andere vormen terug, CW Kastanjehof heeft op intranet een rubriek 'Wie is wie?'. In hun blad worden interviews met nieuwe bewoners opgenomen. De maandelijkse krant van CW De Wonenwiel kent de rubriek 'Achter de voordeur van'. Een bewoner vertelt iets over zichzelf, zijn werk, hobby of iets anders wat voor hem belangrijk is. Het kan ook te maken hebben met verwachtingen of teleurstellingen binnen de woongemeenschap. Een andere woongemeenschap organiseert eenmaal per week een forum. De bewoners zitten in een kring. Eén persoon in het midden van de kring vertelt over wat hem bezighoudt. Daarna is er ruimte voor reacties uit de kring: 'Wat veroorzaakt dit bij jou?' Dit schept verbondenheid.

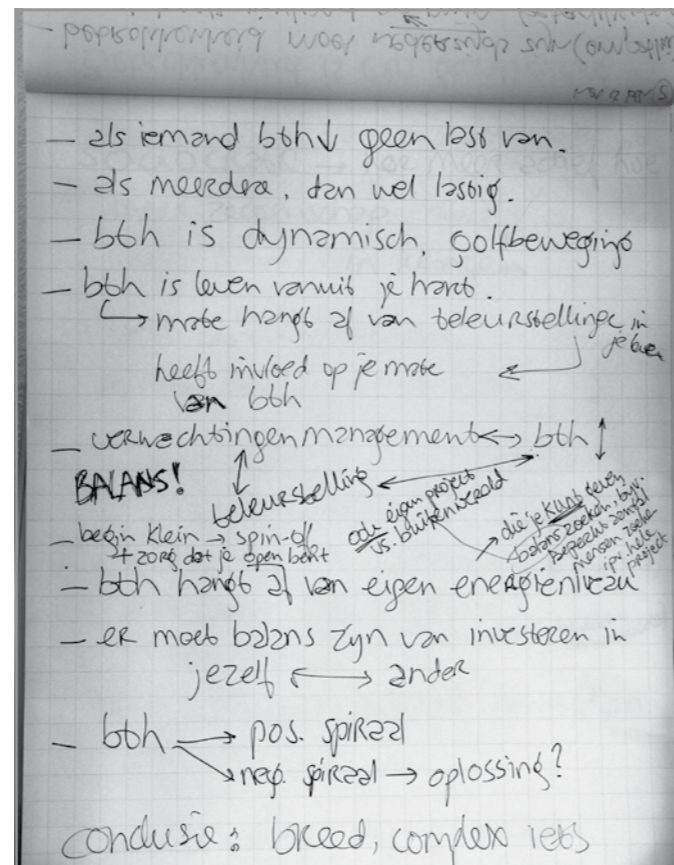
PRAKTISCHE ZAKEN

Betrokkenheid komt ook tot uiting in praktische en concrete zaken. En in noodsituaties blijkt het belang hiervan. Zoals een map met medische gegevens, ideeële wensen en belangrijke telefoonnummers per bewoner. Een lijst van wie doet wat bij calamiteiten. Met elkaar kan een teken voor je raam afgesproken worden, om te zien of het goed met je gaat. Dit kan vooral relevant zijn voor oudere bewoners. In deze context kan ook een telefooncirkel worden georganiseerd. Betrokkenheid wordt ook ver-groot door bewoners op een lijst te laten aangeven waar zij zich het komend jaar voor gaan inzetten. Naast deze meer praktische zaken is voor betrokkenheid toch steeds weer belangrijk: je gehoord weten, actief communiceren en elkaar laten uitpraten.

CONCLUSIE

Deze middag zijn allerlei aspecten van betrokkenheid naar voren gekomen. De actieve opstelling van de deelnemers onderstreept het belang voor een woongemeenschap. De middag inspireert om te blijven werken aan betrokkenheid en nieuwe vormen te ontwikkelen. Opnieuw wordt de begin vraag gesteld: 'Hoe belangrijk is betrokkenheid voor jou?' Er blijkt een lichte verschuiving te zijn naar score 9. Het belang van betrokkenheid is voor iedereen duidelijk. Na afloop wordt genoten van een heerlijke door CW Kastanjehof bereide maaltijd. En het blijkt waar te zijn: samen eten vergroot de onderlinge betrokkenheid!

Co Aaij

De Landelijke Vereniging Gemeenschappelijk wonen van Ouderen bestaat dertig jaar. De letters van de afkorting -LVGO- zijn hetzelfde gebleven en ook doelstellingen en 'missie' zijn niet wezenlijk veranderd. Alleen de term Groepswonen is alweer enkele jaren geleden vervangen door Gemeenschappelijk wonen. Dat sluit aan bij de huidige terminologie discussie tussen mensen uit België (onder meer Samenhuizen) en Nederland (onder meer LVGO en LVCW). Binnenkort wordt hier weer verder over gepraat. Doel is vooral spraakverwarring te verminderen door meer duidelijkheid te 'scheppen' over wat nou bijvoorbeeld het verschil is tussen een Co-housing en een Centraal Wonen project. (In de brochure Co-Housing van Samenhuizen staat bijvoorbeeld dat een belangrijk kenmerk van Co-housing projecten is dat er regelmatig met z'n allen wordt gegeten in de daarvoor ontworpen en ingerichte gemeenschappelijke ruimte, met eetkamer en keuken). Centraal wonen projecten waar ze dat ook doen zijn dan varianten van Co-Housing, zo niet, dan vallen ze erbuiten).

Wat kan de LVGO na dertig jaar vieren? Antwoord op die vraag vereist een kijkje bij de oorspronkelijke doelstellingen. Die luidt: "Verzamelen en coördineren van informatie.. vraag en aanbod bij elkaar brengen en.... ondersteunen van het gemeenschappelijk wonen van ouderen". Zo werd het opgeschreven en het is nog steeds

'Castellum' te Amersfoort

geldig. In het Beleids- en Activiteitenplan voor 2012 -2014 staat: "belangen van het gemeenschappelijk wonen van ouderen...behartigen en...ondersteunen in de meest ruime zin". Als je de term ouderen weglaat komt het behoorlijk dicht bij de doelstellingen en activiteiten van de LVCW.

Hoe succesvol is de LVGO tot nu toe, wat is er bereikt? Een lekker concrete 'succesfactor' is het aantal projecten dat is gerealiseerd: het zijn er meer dan tweehonderd. En dat conform de basis-uitgangspunten. Nog eens

meer succesvol is geweest dan de LVCW. (De LVGO had van het begin af aan op meerdere gebieden de wind mee: de overheid stond halverwege de jaren tachtig al positief tegenover deze ontwikkeling, een gunstige voorwaarde voor (inderdaad verleende) structurele subsidie. Ook kreeg (toen nog) groepswonen van ouderen veel media aandacht. Groepswonen van ouderen sloot naadloos aan bij de inmiddels gemeen goed geworden slogan 'ouderen langer zelfstandig'. Dat is natuurlijk nog zo, zelfs nog méér zo, maar dat betekent niet de vereniging

Een lekker concrete 'succesfactor' is het aantal projecten dat is gerealiseerd: meer dan 200!

(ruim) tien groepen zijn bezig met de realisering van een nieuw project. Je kunt wel zeggen dat de LVGO hierin

nog steeds op het zelfde niveau wordt gesubsidieerd. Integendeel zelfs. Want bij het door de huidige regering

gepromote participatiemaatschappij 'concept' worden burgers, ook ouderen geacht heel veel zelf te kunnen en dus mogen en moeten! zij veel meer zelf doen. Maar, reageert de redactie van Wijzer Wonen 2014, nr. 149, "wij doen dit al jaren". En het is nog even belangrijk als toen, dat de overheid blijft faciliteren, zonder dat "beleidsmakers, goed willende welzijnswerkers en woningcorporaties het initiatief overnemen. Dat risico lijkt groter geworden nu de gemeentes meer verantwoordelijkheid hebben gekregen". Want na al die jaren van hard werken en kennisverwerving binnen de LVGO

waar in Wijzer Wonen Nummer 149 naar wordt verwezen: "Het geeft wel aan welke richting we daarin kiezen..... het is eigenlijk een duur woord voor het vinden en vergroten van eigen kracht en de capaciteiten die iedereen heeft".

Ook op het gebied van informatie is er veel gedaan. Het begon onder meer met het bekende ABC voor woongroepen, een losbladig systeem in A 5 formaat dat gemakkelijk uitgebreid en geactualiseerd kan worden. Dit onderdeel werd steeds aangevuld en geprofessionaliseerd. Dat is ook

En zelfbeheer kan niet zonder een of andere vorm van bestuur. Goed besturen vereist zowel kennis als (sociale) vaardigheden die vaak onderschat worden, dat blijkt ook binnen de projecten. Nieuwe bestuursleden ontdekken al snel dat besturen veel tijd, geduld én vaak veel energie vraagt. Ook dat medebewoners niet altijd (de resultaten van) al die inspanningen in dank afnemen.

Zo zijn we aangeland bij wat misschien wel opgave nummer één is als het project er eenmaal staat en het samen wonen werkelijkheid is geworden: steeds weer mensen bereid vin-

Misschien is dat wel opgave nummer één, als het project er eenmaal staat en het samen wonen werkelijkheid is geworden: steeds weer mensen bereid vinden om bestuurstaken op zich te nemen

lukt het maar niet om het proces dat voorafgaat aan de realisering van een nieuw project te stroomlijnen en te versnellen. Lang niet alle initiatiefgroepen zijn succesvol en vaak is er heel veel werk verricht, zonder dat het uiteindelijk iets tastbaars in de vorm van een 'samenwoongebouw' oplevert. Een ervaring die ook veel Centraal Wonen initiatiefgroepen hebben opgedaan. Kritische succes factoren zijn doorzettingsvermogen, optimisme, het groepsélan bewaren en niet in de laatste plaats de juiste sleutelpersonen kennen. Dat was zo en dat is nog steeds zo.

Lastig blijft dat lang niet alle betrokkenen bij woningbouw en hergebruik (architecten, gemeente, woningcorporaties, ontwikkelaars) begrijpen dat zo'n initiatiefgroep groep meestal meer ambiert dan een project waar ouderen samen kunnen wonen en voorzieningen delen. Het gaat, net als bij de LVCW, ook over meebeslissen. Over hoe het eruit gaat zien, over plattegronden, de verschijningsvorm, energie, (dus) over het ontwerp. Maar ook over zelfbeheer, wat trouwens naadloos aansluit bij het ouderen-langer-zelfstandig credo én het participatiemaatschappij-idee. Daar past ook empowerment mooi bij, een begrip

goed te zien aan de vormgeving van het vernieuwde kwartaalblad Wijzer Wonen, de opvolger van Oud en Wijs uit de beginjaren.

Uiteraard is er de website. Ook heeft de LVGO een basiscursus ontwikkeld die vooral is bedoeld voor (potentiele) bestuursleden en die binnenkort als proefproject in de omgeving van Utrecht gaat draaien. De cursus bestaat uit vier bijeenkomsten met als thema's (1) zeggenschap van huurders, (2) wegwijs in het huurrecht, (3) wonen en zorg (AWBZ, WMO, collectieve inkoop van zorg) en (4) besturen algemeen: praktische tips.

den om deze taken op zich te nemen en zorgen voor continuïteit daarin.

Een ander, tamelijk tricky thema is de toelating van nieuwe leden, waarbij een leeftijdsgrens 'moet' worden vastgesteld. Dat is ook een stukje ervaringskennis die bewoners van de eerst opgeleverde projecten hebben opgedaan. Dat "we sowieso gemiddeld ouder worden als groep is een logische ontwikkeling. De vraag wordt dan: verjongen, hoe doe je dat?" Aan deze vraag wordt ook in Nummer 149 van Wijzer Wonen ruimschoots aandacht geschonken. Dit met het oog op 'toe-

'Het kwartel' te Culemborg

'De Dassenburg' te Houten

komstbestendigheid'. Het gaat om het vinden van werkbare uitgangspunten, dus ergens tussen "Ouder dan zeven-tig? Helaas pindakaas" versus "Leeftijd is ook maar betrekkelijk, er zijn tachtigjarigen die meer kunnen dan sommige zestig en zeventigjarigen". Al in 1991 is er aandacht voor dit lastige onderwerp. In een nummer van Oud en Wijs staat: "de meeste groepen hanteren leeftijdsgrenzen, minimum 55 bijvoorbeeld en maximum 70. Dat laatste klinkt vaak hard, dat merk je als je aan de verenigingstelefoon moet zeggen 'ik vrees dat u te oud bent voor het groepswonen'". Het onderwerp leidt tot veel, zelfs steeds meer discussie. In 2006 organiseerde de Regionale Contactgroep Utrecht haar jaarlijkse bijeenkomst met als leidende vraag "Hoe betrek je jongere senioren bij de ouder wordende woongroep?" Dat is helemaal niet gemakkelijk en het de laatste jaren gevoerde beleid op dit gebied maakt dat alleen maar moeilijker. "Want", zo staat in Wijzer Wonen 149, "aanvankelijk zat op die stijging van de gemiddelde leeftijd nog een 'rem'. Of in elke geval een vertraging.

Als je ouder werd en in veel gevallen hulp en zorg nodig had kon je nog 'doorstromen' naar zorginstellingen als bejaarden- en verpleeghuizen". Dat is in de huidige participatiemaatschappij niet meer vanzelfsprekend, zelfs moeilijk. Voor ouderenprojecten komt daar nog bij dat artsen en andere sleutelfiguren die voor doorverwijzing kunnen zorgen soms van de onjuiste veronderstelling uitgaan dat medebewoners vanzelfsprekend mantelzorgers (willen) zijn. (Uit onderzoek is gebleken dat men elkaar helpt, in de gaten houdt en een heel goede buur wil zijn, maar dat structurele zorgtaken daar zeker niet als vanzelfsprekend bij horen. Dat geldt voor de meeste Gemeenschappelijk Wonen van ouderen projecten. En voor Centraal Wonen projecten).

Het LVGO bestuur adviseert groepen om wel leeftijdsgrenzen aan te geven, maar die flexibel te hanteren en niet als een Wet van Meden en Perzen, wat binnen veel groepen wel gebeurt. (Als een groep er in slaagt om te verjongen duiken weer nieuwe hindernissen op.

Tijdens een bezoekje bij een ruim 25 jaar bestaande groep, waar ik tijdens de initiatieffase bij betrokken was, vertelden bewoners 'van het eerste uur' dat 'die jonge nieuwkomers' vaak met heel andere, nieuwe ideeën komen en gewoontes meebrengen die niet harmoniëren met de in die vijftienvijf jaar ontwikkelde groepscultuur. Bovendien hebben de idealen waar het allemaal mee begon voor de nieuwe bewoners een heel andere, en soms zelfs nauwelijks betekenis).

Ideeën over gemeenschappelijk wonen veranderen, net als de dagelijkse praktijk in een project. Ze veranderen met en door de nieuwe mensen, maar bewoners veranderen zelf ook. Dat is maar goed ook. Al is het alleen al omdat de buitenwereld verandert. (communicatie, belevingsmaatschappij, tweeverdieners).

Al die jaren ervaring hebben heel wat inzicht in de -sociale- praktijken van gemeenschappelijk wonen opgeleverd. Bijvoorbeeld dat "wonen in een groep ook spanningen met zich meebrengt, bijvoorbeeld tussen ei-

gen belang en groepsbelang. Duidelijke afspraken en een huishoudelijke reglement zijn dan nuttig en nodig. Nog belangrijker is het vermogen van bewoners om te schakelen tussen je eigen gang gaan en je aanpassen, tussen geven en nemen...". Zo legt het bestuur van de LVGO het uit in het

Muziek in de oren van (ook) de huidige regering lijkt mij. Die kan denken dat een gemeenschappelijk wonen project van ouderen een prachtig voorbeeld is van een door de mensen zelf goed geregelde manier van wonen (wat klopt) en tegelijkertijd een reservoir aan potentiële

ken gemaakt en vastgelegd over wat bewoners van elkaar kunnen verwachten op het gebied van (mantel) zorg. En dan gaat het om eerder genoemde zaken als hulp bij dagelijks dingen, een oogje in het zeil houden en tijdelijk een steuntje in de rug bijvoorbeeld bij een griepje. Het gaat

Gemeenschappelijk Wonen is meer een uitdaging dan een oplossing... belangrijk is het vermogen van bewoners om te schakelen tussen je eigen gang gaan en je aanpassen, tussen geven en nemen...

slotartikeltje van Wijzer Wonen nummer 149 en besluit: "Gemeenschappelijk wonen is meer een uitdaging dan een oplossing", gevolgd door een beknopte opsomming van wat gemeenschappelijk wonen ouderen biedt: "het is een sociaal gebeuren, dwars tegen de individualisering van de samenleving in, het houdt mensen scherp, het houdt mensen actief, je hoort ergens bij en leeft ergens voor. En meestal kun je plezieriger en langer zelfstandig blijven wonen".

mantelzorgers biedt. En dat de overheid zich zonder zorgen terug kan trekken. Dat je in zulke situaties op je hoede moet zijn is een van de vele lessen van het verleden, zowel voor de LVGO als voor de LVCW. Dat is ook nu het geval. De huidige regering, de overheid staat dus positief tegenover gemeenschappelijk wonen, zeker van ouderen, steeds positiever zelfs, maar het is oppassen geblazen voor de vereniging en haar leden. Steeds vaker worden in projecten afspra-

expliciet niet om structurele zorg. Er valt op dit punt nog heel wat uit te zoeken en veilig te stellen lijkt mij.

Ik wens de LVGO en alle mensen die in de gemeenschappelijk wonen projecten samen wonen toe dat zij hun idealen bewaren en vernieuwen, en positief en strijdbaar de komende dertig jaar ingaan.

AD

'Uilenstaete' te Maassluis

Nu in Haarlem WEER EEN LANDELIJKE WOONGROEPENDAG

Zaterdag 20 september was het zover, het vervolg op de bijzondere ontmoetingsdag voor alle soorten woongroepen die woonvereniging Thedingsweert vorig jaar georganiseerd heeft. Dit keer in het complex van het Rosenstock-HuessyHuis, midden in Haarlem. Goed voorbereid om zoveel mogelijk rendement op te leveren, met veel ruimte om ideeën, tips en inspiratie met elkaar te delen.

Woongroep Rosenstock-HuessyHuis (RHH) begon in 1972, met een groep van vier echtparen die het gebouwencomplex Sint Jacobs Godshuis kochten. Zij vormden een woonwerk-gemeenschap en stelden hun deuren open voor mensen die het om uiteenlopende redenen tijdelijk niet redde in de maatschappij. De groep liet zich inspireren door het gedachtegoed van Eugen Rosenstock-Huessy, een Duitse filosoof die opgroeide in een joods gezin, maar zich al op jonge leeftijd aansloot bij de protestants-christelijke kerk. Hij schreef veel over zorg voor de wereld en voor de medemens.

Door maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe regelgeving in de zorg is in de jaren '90 de intensieve zorg voor tijdelijke bewoners vervallen. De woonvereniging RHH beschikt over 10 woningen. Een daarvan is in gebruik als 'uitvlug huisje', voor (bijna) volwassen kinderen die willen oefenen met zelfstandig wonen.

Er waren mensen uit Centraal Wonen, van woonwerkpanelen en van eco-projecten; woongroepen die al lange tijd bestaan en woongroepen in oprichting; stedelijke en landelijk gelegen woongroepen. En alles kon buiten gebeuren, op 'het binnenplein', want het was mooi weer!

Het was prettig dat de dag begon met een voorstelronde. Iedere groep kreeg 3 minuten de tijd om zich bekend te maken, al of niet op ludieke wijze. De meisjes van Thedingsweert deden dat zingend, naast hun kist meegebrachte appels en peren en oogstten luid applaus!

De drie hoofdthema's waren *Interne betrokkenheid en groepsdynamiek*, *Maatschappelijke betrokkenheid en duurzaamheid* en *Landelijke samenwerking*. De inleiders van de hoofdthema's, Johan de Kleuver van woongroep Laveldelstraat (Haarlem), Jan Geurtsen van De Groene Gemeen-

schap (Amsterdam) en Nico Meijerman van De Lismortel (Eindhoven), gaven mogelijke subthema's op ter bespreking in kleine groepjes. Ieder groepje zette op halve A-viertjes, met de kleur van de ronde, wat het resultaat van de discussie was, 'de gouden tips' of 'de krenten in de pap'. Na iedere ronde werd er kort plenair verslag gedaan en werden de papiertjes tegen de muur geplakt. Dat zag er heel feestelijk uit!

De groepjes van **ronde 1** over groepsdynamiek bespraken: besluitvorming, werving en selectie, nieuwe initiatieven en conflicten en irritaties.

Besluitvorming moet goed voorbereid worden. Er bestaat het BOB-model: **Beeldvorming**, wat heeft er allemaal mee te maken, wat komt erbij kijken enz., dan de mogelijke Oplossingen die iedereen kan bedenken, waardoor er meningsvorming kan ontstaan, en ga pas daarna over tot Besluitvorming. Meestal wordt gestreefd naar consensus (allemaal voor) en consent (geen bezwaar). Dit groepje heeft het ook gehad over de noodzaak van herbezinning en heroverweging van het basisconcept van de woongroep – wat wil je veranderen, wat behouden? Daar is wel tijd en aandacht voor nodig. En dat het investeren in de kwaliteit van de onderlinge relaties helpt om makkelijker zakelijke besluiten te nemen.

Werving en selectie. Werk niet met een wachtlijst, maar met een lijst van belangstellenden. Vraag je af of de motivatie van de nieuwe bewoner overeenkomt met de (duidelijke) visie van de groep. Een woongroep heeft goede ervaring met in eerste instantie iedere kandidaat een aantal – maximaal 5 – sterren te geven. Zij noemen dat intuïtieve selectie.

Nieuwe initiatieven. Bij dit gespreksonderwerp had inleider Johan vermeld: 2/3 gemak en fun, en 1/3 last (vb geza-

menlijke maaltijden}. Zou hij bedoeld hebben dat dat voor ieder nieuw initiatief zou moeten gelden? Op de halve A4-tjes kwam veel te staan. Onder andere: Maak onderscheid tussen eigen en gemeenschappelijk belang; een ander iets gunnen is belangrijk; zorg dat een initiatief breed gedragen wordt en geef vertrouwen; ondersteun, complimenteer en bedank initiatiefnemers en dragers.

Conflicthantering en irritaties. Er is tijd, ruimte en afstand nodig om conflicten te voorkomen; leuke dingen (samen) doen maakt het makkelijker om negatieve meningen of gedachten te kunnen uiten c.q. conflicten te delen; 'roddelen', het over iemand hebben, je hart luchten, kan goed zijn en tot zelfreflectie leiden; een grap maken over je eigen ergeris kan ook helpen, humor kan e.e.a. lichter maken.

Ronde 2 – Maatschappelijke betrokkenheid en duurzaamheid. De subthema's: 101 tips, betekenis voor de buurt, publieke ruimte, voedsel en kritische blik.

101 tips. Weggeefkast & boeken-uitleen, wat niet weggaat

naar de kringloop; zonnepanelen om van het gas los te raken; gemeenschappelijke producten (koffie, afwasmiddel, eten) is biologisch bij afspraak; bijenkast, kippen, groentetuin, compost is zelfvoorzienend; samen tv kijken bespaart energie en is gezellig; geen duurzame dogma's of hypes, maar pragmatisme; duurzame dingen gezamenlijk inkopen, zodat woongroep-breed persoonlijke verandering teweeg wordt gebracht.

Betekenis voor de buurt. Bespreek goed hoeveel ruimte je over hebt voor buurtgerichte activiteiten, dat is belangrijk om het vol te houden; breng iets op gang, activeer en draag dan over naar buurt; je kunt ook alleen ruimte beschikbaar stellen voor activiteiten of vergaderen; zorg voor laagdrempelige activiteiten, bv. koffieochtend, filmavond, buurttafel, talentenmarkt; breng door middel van een enquête vraag en aanbod in de wijk in beeld.

Publieke ruimte. Onderzoek waar de buurt behoefte aan heeft; open een eettafel; bedenk dat je groep drempelverhogend kan zijn; zorg dat je thuis bent als je 'open huis' houdt; inspireer mensen om betrokken en verantwoordelijk te zijn; sluit aan bij bestaande initiatieven en zoek verbinding..

Kritische blik. Je hebt meer nodig aan maatschappelijk doel dan enkel alleen het feit dat je 'daar' woont; maatschappelijke betrokkenheid kan ook op overstijgend niveau, bv. nationaal (politiek), wereld (vrede), kosmos (klimaat); het maakt niet uit WAT je doet, maar DAT je wat doet! ; verbeter de wereld, begin bij je woongroep!; zorg voor je (eigen) buuren; zorg en onderhoud voor/van je gebouw.

Ronde 3 – Landelijke samenwerking, met sub-thema's: belangenbehartiging, gouden gids, en kennis uitwisselen.

Daarnaast wisselde een groepje van gedachten over een ter plekke aangedragen extra thema: "Word je een completer mens als je in een groep woont?"

Belangenbehartiging. De Federatie Gemeenschappelijk wonen, die nu bestaat uit de Landelijke Vereniging Centraal Wonen en de Landelijke Vereniging Groepswonen van Ouderen, uitbreiden met andersoortige woongroepen. Dan heb je meer in te brengen in de landelijke of Europese politiek; inventarisatie van knelpunten op beleidsniveau (lokaal/nationaal) voor het oprichten en huisvesten van collectieve woonvormen; gemeenschappelijk wonen profileren als kleine participatiesamenleving (geen bezuinigingsmethode).

Gouden Gids. Hoe bereiken we meer bekendheid, zodat we niet meer iedere keer moeten uitleggen wat een woongroep is; vermelding op Wikipidea heeft de LVCW wel geprobeerd maar wordt er weer afgehaald; plaats links op de website van je eigen groep die verwijzen naar sites met veel informatie, zoals www.omslag.nl en www.gemeenschappelijkwonen.nl.

Kennis uitwisselen. Ga op bezoek bij verwante woongroepen, en/of nodig die uit; laat actief van je horen; zorg voor een contactpersoon die activiteiten, vacatures doorgeeft aan landelijke organisaties als Omslag en www.woongroep.net; facebook met een duidelijke beheerder kan handig zijn om kennis en vragen te delen. Kan de Federatie Gemeenschappelijk Wonen of de LVCW dat doen? Of gebruiken we daarvoor de facebook-pagina en de nu gecreëerde website www.woongroependag.nl? Er wordt weer een internationale tour georganiseerd langs projecten in Duitsland en Denemarken; schrijf je in, ga samen op pad om inspiratie op te doen.

Als extra thema had een groepje besproken of het wonen in een groep je een completer(?) mens maakt. Behalve de opmerking dat we al compleet zijn was iedereen uit het discussiegroepje het er over eens dat het wonen in een groep leerzaam is. Je leert met mensen om te gaan die anders zijn (uitdagingen) en behalve vaardigheden kun je ook leren 'loslaten'.

Tot slot van deze leerzame en goed verzorgde dag werd er nog geanimeerd met elkaar van gedachten gewisseld tijdens de borrel en een groot deel van de deelnemers zat daarna met elkaar aan tafel tijdens het avondmaal. Al met al was het weer een mooie zinvolle dag met een rijke opbrengst en veel nieuwe ontmoetingen. Vanuit dit gedeelde enthousiasme gaf een deelneemster al direct na het einde van de discussieronden aan dat Centraal Wonen De Wandelmeent in Hilversum de volgende landelijke woongroependag in 2015 zal organiseren. Er is daar plaats voor maximaal 60 mensen. Wordt vervolgd!

HT

Wat doen we samen?

Gedeelde voorzieningen, dat is wat alle vormen van gemeenschappelijk wonen met elkaar gemeen hebben. Maar hoe pakken we dat aan? Dit is het laatste deel van een serie van 3 artikelen over zaken die van belang kunnen zijn bij het delen van voorzieningen in de sfeer van het wonen.

Afgesproken werk

Op het eerste gezicht lijkt het delen van voorzieningen niet zoveel met het ontwerp van een project te maken te hebben. Als die gedeelde voorzieningen er maar komen. Dat kun je gewoon afspreken hoer en wanneer je ze gebruikt. Door een rooster te maken wanneer er gekookt wordt, en een intekenlijst, en door posters te hangen als er een baravond is, of tuinmiddag. En dan is er ook altijd nog de computer, of de iPhone, waarmee je medebewoners kan bereiken. Wat valt hier meer over te zeggen?

Misschien dit: in de zeventiger jaren werd in Hamburg een woonexperiment opgezet, het 'Wohnmodell Steilshoop'. Het zag er aan de buitenkant uit als een gewone flat, maar de invulling bestond uit woongroepen en communes, die in samenspraak met de bewoners allemaal een andere plattegrond hadden gekregen. Op de begane grond waren er dan nog een crèche, gymnastiek- en hobbyruimten en op het dak een ontmoetings- en vergaderruimte grenzend aan het dakterras.

Een schitterend experiment, maar men had iets over het hoofd gezien. Als je van buiten kwam, en je ging naar je commune, dan kreeg je niets mee van de gemeenschappelijke activiteiten op de begane grond. Die waren allemaal verstopt achter deurtjes aan een binnengang. Om te weten of er ergens iets te beleven was moest je een voor een alle deuren open doen.

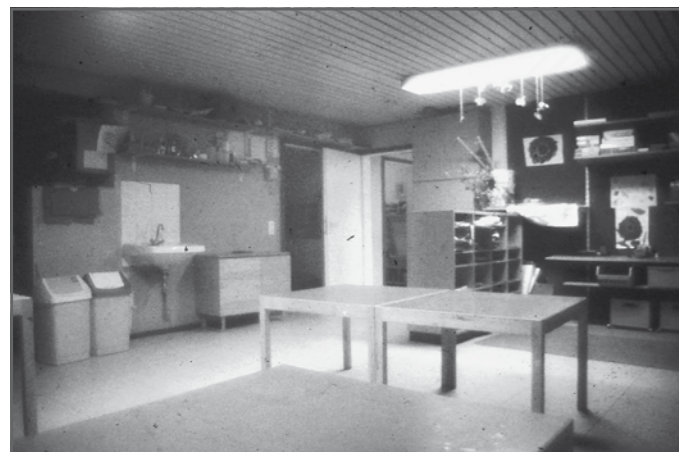
Voor de algemene ontmoetingsruimte, annex bar, moesten de bewoners, met de lift naar boven om te zien of daar iemand was. Deze opzet werkte alleen als alles vantevoren werd afgesproken... toevallige ontmoetingen, het idee om even te blijven kijken of ergens aan mee te doen, een dergelijke spontaniteit werd door het ontwerp totaal ontmoedigd. Een manco dat ongetwijfeld zal hebben bijgedragen aan de vroegtijdige beëindiging van dit interessante experiment.

Om te weten of er ergens iets te beleven was moest je één voor één alle deuren open doen

Ontmoetingsruimte op het dak

De crèche op de begane grond

En hoe houden we contact?

Flaneren

Dat het anders kan ligt al in de bovenstaande kritiek besloten. Stel je voor dat je thuis komt en voordat je naar de lift gaat passeer je de algemene ontmoetingsruimte, die misschien een terras heeft, de kinderruimten of de gymnastiekruimte. Daar zie je iemand of je wordt aangesproken en voor je het weet heb je een verhaal aangehoord, je verhaal gedaan of ingetekend voor een maaltijd. Dit mechanisme lijkt op flaneren, denk aan de vakantie, wanneer je langs allerlei terrasjes loopt en kijkt waar je neer zal strijken. Als je van huis gaat om boodschappen te doen kan hetzelfde gebeuren. Zo kan de lay-out van een project uitnodigen tot spontane ontmoetingen. Maar blijf voorzichtig, je kunt het ook verdrijven. Bij een route die dwars tussen de tafel-

tjes door loopt is een gesprekje een verplicht nummer aan het worden.

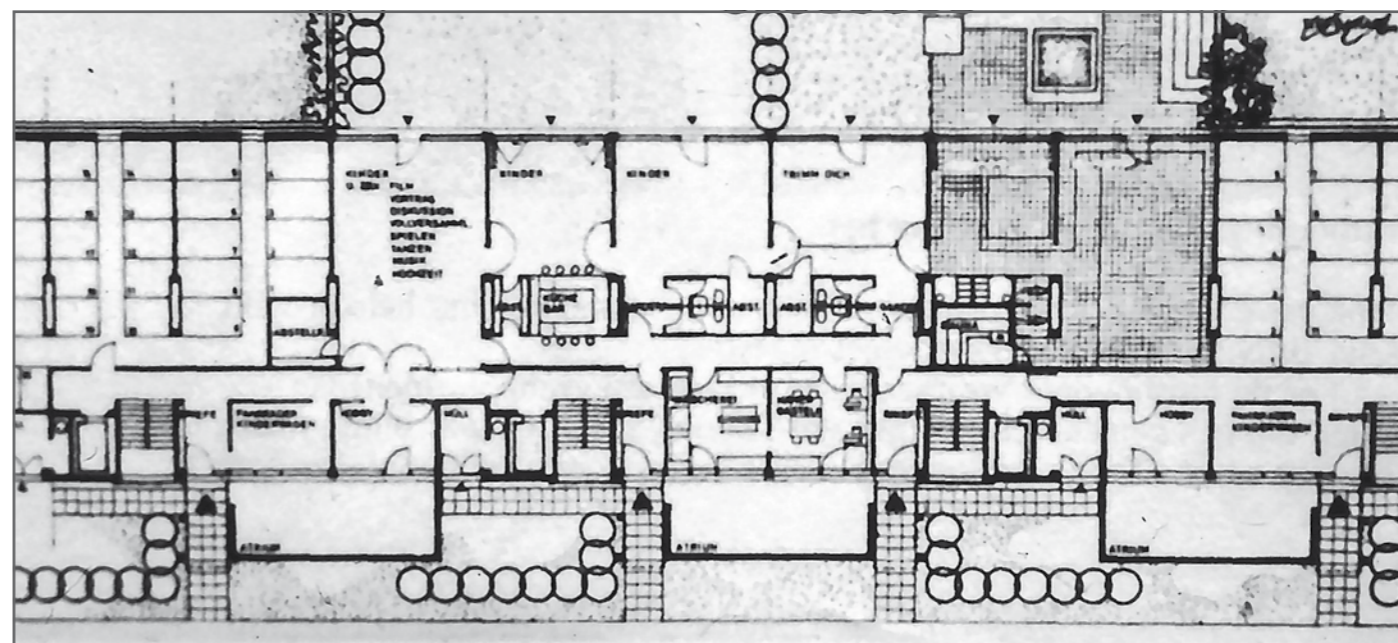
AANBEVELING:

- zorg voor een ontsluiting van de woning die langs (en niet door) de gemeenschappelijke ruimten voert.
- voorkom dat gemeenschappelijke ruimten aan het eind van een traject liggen.

Wandelgangen

Niet alleen in de politiek, maar ook in het dagelijks leven zijn er wandelgangen. Als we kijken naar een buurt dan zien we dat mensen overal gelegenheid vinden voor informele gesprekjes. In de rij voor de kassa, in de wasse-rette, bij de vuilcontainer, overal wisselen zij, terloops, van gedachten, ook over zaken die los staan van de reden dat ze daar zijn, bijvoorbeeld over wat er speelt in de buurt. Zo vormen buurtbewoners zich een mening over allerlei zaken die de buurt betreffen. Een soort 'bottom up' meningsvorming die later, in officiële vergaderingen, een rol kunnen gaan spelen.

Begane grond van het Wohnmodell in Hamburg. Alle deuren van de binnengang openen om te zien of daarachter iets te beleven valt. Of met de lift naar de ontmoetingsruimte op het dak.

Op allerlei onverwachte plekken wisselen bewoners van gedachten en vormen zij zich een mening over wat er speelt

Dit gebeurt ook in een project met gedeelde voorzieningen. Bewoners maken een praatje bij de wasmachines, bij de brievenbussen, of in de moestuin en dan kan er van alles ter sprake komen. Plannen voor een speeltoestel in de tuin, de nieuwe inrichting van de bar, de toelatingsprocedure voor nieuwe bewoners, de betrokkenheid bij de afgelopen klussendag... Op allerlei onverwachte plekken wisselen bewoners van gedachten en vormen zij zich een mening over wat er speelt. Zonder agenda, zonder voorzitter en zonder directe gevolgen. Allemaal terloops, terwijl zij voor iets anders gekomen zijn.

De kans dat soort gesprekken ontstaan wordt vergroot als er in de buurt van de wasmachines, de moestuin, de brievenbussen, de bar, de gemeenschappelijke tuin en overal waar maar iets gebeurt, gezorgd wordt terzijdes, een brede vensterbank, een bankje of een muurtje, waar men even kan gaan zitten. Wat ook stimuleert is uitzicht op iets dat als aanleiding tot zo'n gesprek kan dienen.

AANBEVELING:

- zorg bij plaatsen die voor een activiteit bestemd zijn voor een terzijde waar men terloops van gedachten kan wisselen.
- zo mogelijk met uitzicht op iets dat als aanleiding tot een gesprek kan dienen.

Buitenstaanders

Hierboven zijn twee soorten contacten geschetst: iets dat leek op flaneren, waarbij men zich gedraagt op een manier die gangbaar is, en de meer informele contacten, 'bottom up', waar meningen worden gevormd. Hier kunnen natuurlijk fricties ontstaan. In de wandelgangen kunnen meningen ontstaan die niet door iedereen gedeeld worden. Zoiets is onvermijdelijk, en misschien ook gunstig. De spanning tussen wat gangbaar is en wat óók zou kunnen houdt het leven erin. Maar deze spanning kan ook tot stroeve toestanden leiden. Gelukkig is er een derde vorm van contact die hier voor wat smeerolie kan zorgen: contacten met buitenstaanders. Zij kunnen met nieuwe gezichtspunten komen, en ze hoeven zich daarbij niet gered te voelen. Omdat buitenstaanders niet op de hoogte zijn van dingen die gevoelig liggen, kunnen ze zich, een beetje zoals de hofnar in vroeger tijden, vrij uiten. (Zolang ze beleefd blijven, dat wel!)

Hoe kunnen we ons dat voorstellen?

Stel dat je naar een winkelcentrum van een nabijgelegen buurt wilt gaan. Hier vinden we het gewoon dat we daarvoor niet eerst de buurt moeten verlaten om vervolgens door een soort hoofdingang een andere buurt te betreden. We kunnen binnendoor, waardoor er in een buurt gemakkelijk buitenstaanders kunnen komen. Dat is anders dan bij woningen. Hier kunnen we niet door een tussendeur naar de woonkamer van de burens. Hier moeten we eerst naar buiten en aanbellen. Maar wat nu als het gaat om de groepsruimte van de burens?

Er zijn projecten waar je vanuit je eigen wooneenheid, binnendoor, naar de groeps- of clusterruimte van je burens kunt gaan doordat een doorlopende binnengang de wooneenheden met de gemeenschappelijke ruimten van de buurgroepen verbindt. Zoals in het woonkollektief Purmerend.

Een punt van overweging is wel hoe groot je de groep buitenstaanders wilt laten worden. Als alle projectgenoten in alle groeps- of clusterruimten kunnen komen is dat misschien wat veel, de kans bestaat dat groepen zich in hun groepsruimte gaan afsluiten. Misschien zijn buitenstaanders uit drie of vier buurgroepen genoeg. Dit principe is ook op hogere sociale schaalniveaus mogelijk: ook deze kunnen bereikbaar worden gemaakt voor wooneenhe-

Buitenstaanders zijn niet op de hoogte van dingen die gevoelig liggen, zij kunnen zich, zoals de hofnar in vroeger tijden, vrij uiten.

den die er niet direct op betrokken zijn. Overigens is het ook hierbij weer van belang te zorgen voor een aanleiding tot een gesprek.

AANBEVELING:

- verbindt een aantal groeps- of clusterruimten met elkaar, binnendoor, maar voorkom dat er te veel buitenstaanders toegang hebben tot deze ruimten.
- kijk of dit principe ook op hogere niveaus te realiseren is.
- denk aan gespreksaanleidingen.

Drempels

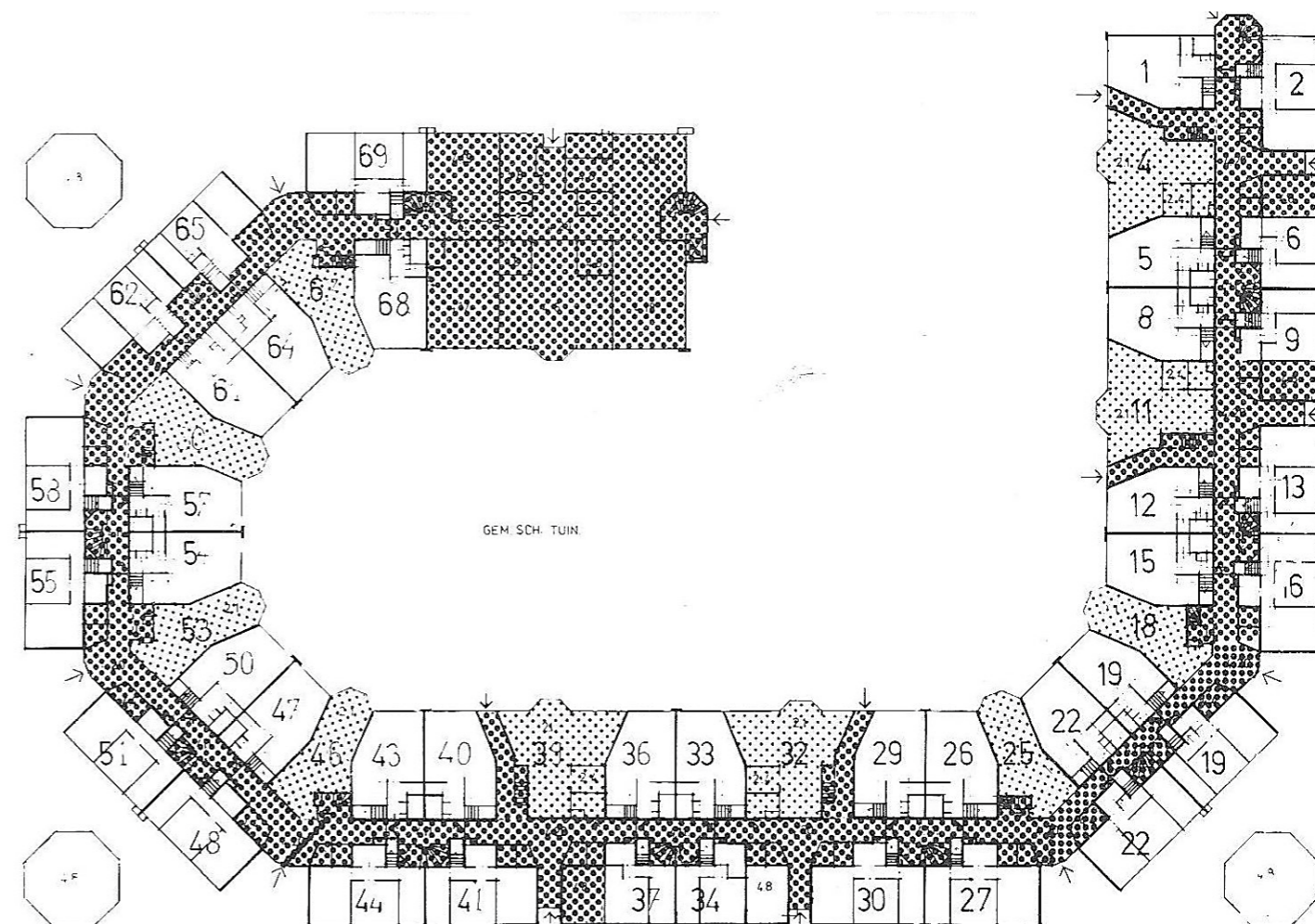
De archetypische Amerikaanse woning heeft een veranda. Na het werk kan men hier wat rusten, op een schommelstoel, met de krant en een drankje bij de hand. Van hieruit

heeft men zicht op de straat en, indien gewenst, kan men contact leggen met voorbijgangers.

Dit principe, 'porch life' genoemd, kan ook worden toegepast op andere niveaus. Eenheden kunnen een veranda hebben die uitzicht geeft op de groeps- of clusterruimte. Deze laatste ruimten kunnen ook weer een veranda of terras hebben, dat uitzicht biedt op een gemeenschappelijke hof. En ook deze hof kan weer een terras of drempelgebied hebben dat uitzicht geeft, ditmaal op de projectvoorzieningen. Tenslotte kunnen ook de projectvoorzieningen een drempelgebied hebben, een terras, dat uitzicht biedt op het leven in de buurt. Zo heeft men telkens zicht op het volgende sociale schaalniveau. Vanaf de eenheid kun je zien wat zich afspeelt op groeps- of clusterniveau, van hieraf kun je zien wat zich afspeelt op het hofniveau enz. Omgekeerd werkt dit ook. Vanaf bijvoorbeeld het niveau

Begane gronds van woonkollektief Purmerend. De doorlopende binnengang verbindt de wooneenheden met alle tien groepsruimten.

Veranda's in gefingeerd cowboydorp grenzend aan centrumgebied (België)

Drempels kunnen werken als een soort cement tussen de verschillende schaalniveaus

van de hof kan men 'terugkijken' naar de veranda's of terrassen van de groepen die samen de hof vormen en zien wie daar aanwezig zijn en wat zij doen. Zo kunnen drempels, als een soort cement, zorgen voor samenhang in een project en ook voor samenhang tussen een project en de buurt.

Wat hierbij weer helpt is een aanleiding die een gesprek op gang kan brengen. Een barbecue plek in werking, konijnen in de hof, een waterpomp waar kinderen spelen...

AANBEVELING:

- zorg op elk sociaal niveau voor een veranda, terras of ander drempelgebied
- denk ook aan een aanleiding die het gesprek op gang kan brengen

FK

Drie soorten van contact

We hebben hierboven drie vormen van contact gezien die elk een verschillend effect hebben en die ook om verschillende om voorzieningen vragen. Omdat dit na een eerste lezing misschien wat verwarrend overkomt wil ik besluiten met een korte samenvatting.

- Voor de reguliere contacten tussen bewoners zou de ontsluiting zo moeten worden ontworpen dat deze langs de gemeenschappelijke ruimten voert, dit voor het 'flaneereffect'.
- Verder kan er gedacht worden aan plekjes om, terloops, van gedachten te wisselen en 'bottom up' meningen te vormen, het wandelgangeneffect.
- Ten derde kunnen mogelijkheden worden geboden voor contacten met buitenstaanders. Hiervoor kan de ontsluiting weer worden ingezet om eenheden of woningen aan te sluiten op meerdere groeps- en clusterruimten, om groepsruimten aan te sluiten op meerdere hoven enz.
- Om al deze vormen van contact te versterken en om de samenhang in een project te onderstrepen kan gedacht worden aan drempelgebieden die als een soort cement tussen de verschillende niveaus kunnen worden aangebracht.

DE LAATSTE

Natuurlijk voor alles is een laatste keer.....

Na ruim 10 jaar met veel plezier voor GA deze column geschreven te hebben, leek het me tijd ruimte te maken voor een frisse inbreng.

Bovendien begonnen mijn huisgenoten te klagen dat zij die postzakken vol ingezonden brieven voor de deur wel eens zat zijn. Iedere spraakmakende column zorgde de afgelopen jaren voor veel reacties.

Een aantal wil ik u niet onthouden. Zo schreef meneer W uit H naar aanleiding van mijn column over het boek van Franca Treur; "kennelijk wonen bij jou in het CW project alleen juppen en herkennen jullie je niet in de door haar zo treffend beschreven vegetarische woongroepbewoners immer strijdend voor een goede zaak! Franca's boek is juist zeer goed geschreven en dat zou jij wel eens als voorbeeld mogen nemen voor die columns van jou!"

Waarvan acte.

E (naamgenoot?) schreef mij dat ze er misselijk van wordt dat ik kennelijk zo'n ideale man heb.

Op vakantie is hij de gezelligste man op iedere camping, thuis bouwt hij boomhutten alsof het niets is en daarnaast kookt hij ook nog eens heel vaak en heel lekker. "Leuk voor jou", zo schreef E "maar dat hoef je niet steeds in iedere column te benadrukken. Er zijn ook vrouwen die het minder goed getroffen hebben en die worden daar door jou zo steeds mee geconfronteerd."

Mijn excuses!

Verder veel brieven met vragen waar dat fantastische CW huis staat waar ik in woon.

Sommige brievers waren zelfs zo brutaal zichzelf uit te nodigen om met eigen ogen te kunnen aanschouwen of ik echt in zo'n mooie grote boerderij zou wonen. Met boomgaarden en een natuurgebied rondom en dat alles toch in de Randstad! Helaas moest ik iedereen teleurstellen. Mijn medebewoners zijn wat mensenschuw. Iedere vreemde die ons erf op komt wordt door 2 bloedhonden er onmiddellijk weer afgejaagd. Maar we bestaan echt! Neemt u dat van mij aan.

Zo'n laatste column tja..... ook wel jammer. Nooit meer die deadline in mijn nek hijgend. Nooit meer de column voor de 5e keer retour van de redactie omdat er teveel spelfouten in zaten. Nooit meer de belevenissen van ons CW met jullie delen.

Maar wel tijd over om een actieve rol te spelen in de klankbordgroep van onze gemeente rond wijkgericht werken en in de redactie van het buurtblad. En leuk dat er hopelijk snel een andere columnist komt die vanuit haar of zijn CW zal schrijven en ik ingezonden brieven kan sturen! Ach ieder nadeel heeft zijn voordeel niet waar?

Ik wens u allen het allerbeste met u zelf en uw centraal woonproject.

Hartelijke groet

Esther

Opzegtermijn

In *Welgemeent*, het blad van CW De Wandelmeent in Hilversum, lezen we over het probleem van de opzegtermijn. Veel woongroepen hanteren een opzegtermijn van twee maanden, maar bij huurcontracten is dat niet wettelijk geregeld. 'De reden voor de twee maanden opzegtermijn is om de achterblijvende bewoners ruimte te geven voor een goed keuzeproces'. Maar 'in de wet staat dat de opzegtermijn gelijk is aan de betalingstermijn'. Juridisch advies van de Woonbond is dat de mensen dan ook echt per twee maanden moeten betalen. 'Als mensen geaccepteerd maar een keer per maand betalen is dat een stilzwijgende afspraak en kun je ze alsnog niet aan de tweemaandelijks opzegtermijn houden'. Hilversum blijft dit onderzoeken en denkt aan het opstellen van een contract tussen nieuwe bewoners en het verenigingsbestuur, met daarin een clause van een 'boete' van een maand huur.

Uitwisselingsdag voor woongroepen

Na de geslaagde ontmoetingsdag van vorig jaar is er 20 september weer zo'n bijeenkomst geweest, nu in Haarlem. Zie hiervoor het verslag elders in dit nummer. In Haarlem is gekozen voor de naam woongroependag, voor mensen die gemeenschappelijk wonen, in een leefgemeenschap, woongroep, woonwerkproject of anderszins. Een enkele keer leidde deze betiteling tot verwarring. Men denkt dan aan de open dag gemeenschappelijk wonen, de dag dat woongroepen hun deuren openen voor belangstellenden, op de derde zaterdag in mei. Het is misschien beter daarom voortaan te spreken over uitwisselingsdag? Dat dekt de lading wat beter, het gaat op zo'n dag meer over uitwisseling dan over ontmoeten en het is wat specifiek dan alleen woongroependag. Maar voorlopig kun je terecht op www.woongroependag.nl.

Omslag redactioneel

De rubriek 'redactioneel' van ZOZ 123, het blad van Omslag, begint met 'Stel je eens voor... Wie zich voor de nieuwsvoorziening voornamelijk baseert op de reguliere media, wordt dagelijks gebombardeerd met een portie oorlog, ellende, rampen, gesjoemel en andere gebeurtenissen waar je niet bepaald vrolijk van wordt – als je al snapt waar het werkelijk om gaat. Veel mensen voelen zich murw geslagen en machteloos. Waar blijven de lichtpuntjes, de perspectieven op hoop en verandering?'

En dan volgt een opsomming van allerlei ontwikkelingen waaraan aandacht besteed wordt in dit nummer en die zich richten op een ander soort wereld waaraan je zelf kunt bijdragen: 'STRO start een nieuwe campagne rond een ander soort geld; PAX verzamelt handtekeningen voor een burgerinitiatief om de Nederlandse regering aan te zetten tot een duidelijk 'nee' tegen kernwapens. We kijken terug op de bijzonder geslaagde internationale campagne 'Wol tegen Wapens', waaraan ook door veel mensen in Nederland actief werd deelgenomen. We berichten over de voortgang van de rechtszaak van Urgenda tegen de Staat der Nederlanden voor een snel en effectief klimaatbeleid, over een inspirerend bezoek aan ecodorp Sieben Linden, waar de praktijk van ecologisch en zelfvoorzienend samenleven al bijna twintig jaar wordt uitgevoerd en over de geheimen van het bodemvoedselweb, dat de basis vormt voor duurzame landbouw. 'Stel je voor dat deze ontwikkelingen op wereldschaal zouden worden overgenomen. Een andere toekomst ligt in onze handen!'

Cohousing in Duitsland en Denemarken

Marta Resink van Omslag heeft deelgenomen aan de door Samenhuizen vzw georganiseerde studiereis langs collectief wonen projecten. In ZOZ 122 staat het eerste deel van haar verslag en enkele algemene conclusies: Bijna alle projecten zijn voor een flink deel gefinancierd met particulier geld; vrijwel overal wordt een borg gevraagd, meestal rond € 20.000.-. Veel projecten worden beheerd in collectief verband; vaak is een coöperatie eigenaar van de grond en zijn de huizen particulier bezit. Alle bezochte projecten werken met besluitvorming op basis van consensus. Vergaderingen worden voorbe-

reid door een gekozen bestuur of werkgroep. Ze worden bezocht door ongeveer de helft van de leden. Financiële kwesties trekken doorgaans meer belangstelling.

Over het algemeen functioneren werkgroepen goed, maar bijna nergens gaat het perfect. Veelgehoord advies: maak je daar niet druk om, daar heb je alleen zelf last van. Dwingen heeft geen enkele zin.

Alle landen merken een groeiende vraag naar (sociale) woonprojecten voor ouderen, al dan niet in meer-generatie-verband.

In nummer 123 van ZOZ beschrijft Marta Resink hoe het leven er uit ziet in Sieben Linden, een 'echt' ecodorp in Duitsland. De totale oppervlakte is 81 ha, waarvan 8 ha bouwgrond, 45 ha bos, 8 ha tuin- en weidegrond en 20 akkers. Sinds 1997 wonen er zo'n honderd volwassenen en veertig kinderen. De ambitie is uit te groeien naar een dorp met driehonderd inwoners. Zij willen een praktijkvoorbeeld zijn van duurzaam samenleven met een zeer kleine ecologische voetafdruk en daarin slaagt het dorp in hoge mate.

EcoHof Texel en Sekem in Egypte

EcoHof Texel in oprichting heeft een uitgebreide nieuwsbrief uitgegeven. Er zijn gesprekken met de gemeente geweest en met de woningbouw coöperatie. Zij willen een woon-, werk- en levensgemeenschap oprichten met een lage afhankelijkheid van fossiele brandstof en nutsvoorzieningen en ook kleinschalige duurzame bedrijvigheid ontwikkelen en onderhouden. Op de website van EcoHof Texel kwamen we de naam van een andere stichting tegen, de Stichting PRO – de publieke, politieke en private beweging voor rechtvaardigheid en ontwikkeling. Deze stichting gebruikt de term 'commonie' als organisatie-model voor mensen die gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor hun omgeving, zoals wijkparken, stadstuinen, energiecoöperaties, repair cafés, wooncollectieven, zorgcoöperaties en voedselgemeenschappen.

Een ander voorbeeld van een commonie is Sekem in Egypte, 60 km ten N.O. van Cairo. Sekem betekent 'levenskracht van de zon' en is in 1977 opgericht door Ibrahim Abouleish. Na zijn studie in Oostenrijk – scheikunde, medicijnen en farmacologie – keerde hij terug naar Egypte om op 70 ha struikgewas en woestijn Sekem te stichten, een woon-werk-gemeenschap van handel, scholen en non profit organisaties die aan meer dan 2000 mensen werk verschaffen. Er wordt biologisch fruit, groenten en kruiden geteeld en de biologische katoen staat in hoog aanzien. Iedere ochtend staan de mensen in een kring en brengen om de beurt kort verslag uit van hun werk van de vorige dag en zeggen wat ze deze dag gaan doen.

HT

LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN

Bezoekadres LVCW:
Lauwerecht 55, Utrecht
Postadres LVCW:
Postbus 19163, 3501 DD Utrecht
Telefoon: 06-13015869
Bank: NL69 INGB 00020 15796
Internet: www.lvcw.nl
Mail: info@lvcw.nl

LIDMAATSCHAP EN ABONNEMENT GEWOON ANDERS

Contributie voor projecten van minder dan 25 huishoudens: 4,-- euro per huishouden
Voor projecten van 25 of meer huishoudens: 37,50 + 2,50 euro per huishouden
In beide gevallen is dit inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Extra abonnementen à 5,-- euro per stuk
Projecten in oprichting: 25,-- euro, onafhankelijk van grootte
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Extra abonnementen à 5,-- euro per stuk
Persoonlijk lidmaatschap: 12,-- euro
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Losse abonnementen: 10,-- euro
Opzeggen voor 1 oktober

BESTUUR

Peter Bakker (voorzitter)
Marjoleine Meijer (secretaris)
Nico Meijerman (penningmeester)

BUREAU

Tienta Verlegh

ALGEMENE INFORMATIE

Kijk op: www.lvcw.nl voor:
• adressen van aangesloten woon-gemeenschappen
• consulenten
• verwante (ook buitenlandse) organisaties
• de digitale 'Gewoon Anders'
• het logernetwerk
• studiemateriaal en allerlei actuele informatie over gemeenschappelijk
Kijk op www.gemeenschappelijkwonen.nl voor:
• adressen van andere woongemeenschappen
• uitgebreide informatie voor initiatiefgroepen en bestaande woongemeenschappen.

PRIKBORD

Voor woongemeenschappen die nieuwe bewoners zoeken en voor mensen die een woongemeenschap zoeken is er de gratis site: www.woongroep.net

FORUM

www.lvcw.nl/forum

Snell Drukkerij Pasklaar

Voor Verantwoord
Drukwerk

AL MEER DAN
25 JAAR

Nu ook banners en webdesign
www.drukkerijPasklaar.nl

Landelijke Vereniging Centraal Wonen
Postbus 19163
3501 DD Utrecht
Tel. 06-13015869

GEWOON ANDERS

UITGAVE VAN DE LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN

INHOUD:

COLOFON.....	2
NUMMER 100 VAN GEWOON- ANDERS, maar dan anders.....	2
SAMEN STA JE STERKER.....	4
MEDIATION HERSTELT.....	5
EEN VRIJBUCHT OP LISBURG.....	6
LANDELIJK EN IDEALISTISCH PROJECT IN HEEMSKERK.....	8
DE TOEKOMST is aan betaalbaar, gemeenschappelijk.....	11
GEWENSCHAPPELIJK WONEN OP LEEFTIJD.....	12
FIETSENHOK.....	13
AL 100!.....	14
EEN MAATSCHAP IS BETER DAN EEN EENPITTE.....	15
NUMMER 100, 30 JAAR.....	16
SAMENLEVEN KUN JE ALLEEN.....	17
LICHTE RELATIES.....	18
DOELSTELLINGEN LVGW.....	19

GEHEEL
anders

DUBBELDIK
ZOMERNUMMER

GEWOON ANDERS

uitgave van de landelijke vereniging centraal wonen

W
O
O
N

GROEPENDAG

LVGO bestaat **30** jaar

Wat doen we samen
en hoe houden we
contact?

De laatste **GOOG**

2014
JAARGANG 37, NR. 121
LOSSE NUMMERS 3,20

Informeer vrijblijvend naar
de mogelijkheden.

www.drukkerijpasklaar.nl
info@drukkerijpasklaar.nl